



1

v Ameriki pogosto poslužujejo kontrolnih programov, ki vključujejo lokalno zmanjšanje populacije z odstrelom ali s preselitvijo. Na območjih, kjer odstrel ni primeren (urbana območja, parki), se tega lotijo z odvzemom ali oljenjem jajc.

Na Krki smo za zdaj znali oceniti le škodo, ki jo prijavljajo lastniki prizadetih obrežnih njiv in travnikov. Kakšni so vplivi labodov grbcov na rečni ekosistem, lahko le ugibamo, zato bo treba temeljito razmisliti, kako omejiti vplive rastoče populacije labodov na že tako močno načet rečni ekosistem Krke. Če se bo rast populacije še stopnjevala, bomo morali čim prej najti učinkovite ukrepe za zmanjševanje vpliva labodov na kmetijska zemljišča in še zlasti na rečni ekosistem.

Vrnitev »plavih vran« na Goričko

// Gregor Domanjko in Robi Gjergjek

Letos poleti smo bili po devetih letih priča uspešnemu gnezdenju zlatovranke (*Coracias garrulus*) pri nas, in sicer na Goričkem. Gnezditveni uspeh te markantne ptice pa ni bil naključen, ampak posledica več dejavnikov. V prvi meri je na območju zgornje Ledavske doline še vedno dovolj ekstenzivnih travnikov, na katerih so zlatovranke najraje lovile večje žuželke. Lovile so z žic daljnovodov, suhih vej na drevesih in lovilnih prež, ki smo jih v lanskem letu na robove parcel zasebnih travnikov postavili člani Pomurske sekcije DOPPS in zaposleni v Javnem zavodu Krajinski park Goričko (JZ KPG). Slednji so jim pozimi in v prejšnjih letih namestili tudi primerne gnezdilnice. V eni izmed njih je par zlatovrank uspešno

gnezdil. Vse to pa ne bi bilo dovolj, če avstrijski kolegi pod vodstvom Bernarda Wieserja in Michaela Tiefenbacha s številnimi varstvenimi ukrepi ne bi uspeli ohraniti zadnje populacije zlatovrank v Avstriji na območju Natura 2000 Südoststeirisches Hügelland, ki meji na Goričko. Če smo jim ljudje v preteklosti z uničevanjem življenjskega prostora v tem delu Evrope veliko odvzeli in jih postavili na rob preživetja, smo jim zdaj pomagali, da ponovno zasedejo prostor, ki jim pripada. Če želimo, da bodo »plave vrane«, kot jih imenujejo starejši ljudje, in večina drugih ptic kulturne krajine pri nas uspešno gnezdile tudi v prihodnje, bomo morali ohraniti vsaj takšen delež travnikov, kot ga imamo sedaj.

Zgodovinski dan

Z namenom izboljšati življenjske razmere zlatovrankam smo člani DOPPS tudi letos na začetku aprila na robove travnikov namestili 15 dodatnih lovilnih prež oziroma lesenih drogov v obliki črke T. Postavili smo jih na območju s travniki in z gnezdilnicami, kjer ni električnih žic daljnovodov, s katerih vrsta najraje lovi svoj plen. Kmalu po naši akciji, konec aprila, smo prvič opazovali svatovski let dveh osebkov ob eni izmed pozimi nameščenih gnezdilnic na električnem drogu. Da bi še bolj obvarovali potencialno gnezdo pred plenilci (kune, mačke ...), smo okrog električnega droga pod gnezdilnico pričvrstili pločevino.

Svatovsko vedenje z močnim krakanjem, vrtinčastim strmoglavljanjem samčka in obiskovanjem gnezdilnic se je nadaljevalo do začetka junija, ko se je paru pridružila še ena zlatovranka. Samčka, ki se je želel približati samički, je drug samček večkrat uspešno pregnal. »Prišlek« se je zadrževal severno od gnezdilnice, ki jo je zasedal sparjeni par. Ta čas so se vsi trije osebki prehranjevali na nekaj hektarskem območju z lovilnimi prežami in gnezdilnicami. Kmalu zatem se je na območju predvidenega gnezdenja pojavila še četrta zlatovranka, zopet samček, ki je prav tako začel s svatovskimi leti. Končno smo opazili, da je sa-

1: Markantna zlatovranka (*Coracias garrulus*) nas je letos poleti, po devetih letih »izginotja« iz naših krajev, razveselila z uspešnim gnezdenjem.
foto: Robi Gjergjek



2



3

2: Gnezditveni uspeh te ptice pa ni bil naključen. K temu so gotovo veliko pripomogli člani Pomurske sekcije DOPPS in zaposleni v Javnem zavodu Krajinski park Goričko, ki so postavili 40 lovilnih prež, namestili več kot 30 gnezdilnic in v deževnih dneh pomagali pri hranjenju.
foto: Mojca Podletnik

3: Junija smo izvaljenim mladičem namestili tri barvne plastične obročke in kovinskega, ki priča o tem, da gre za zlatovranke, izvaljene v Sloveniji.
foto: Mojca Podletnik

mički v zasedeno gnezdilnico prvotni samček začel prinašati hrano, zato smo 12. junija s teleskopsko kamero pogledali v gnezdilnico. Na presenečenje in veliko veselje vseh prisotnih smo ugotovili, da je v njej pet komaj nekaj dni starih belih mladičkov. Michael Tiefenbach, ki že deset let spremlja vse v Avstriji izvaljene zlatovranke, je na podlagi barvnih obročkov ugotovil, da sta par tvorila osebk, ki sta lani vsak s svojim partnerjem gnezдила na avstrijski strani.

Skupaj krmili in obročkali zlatovranke

Naslednjih 14 dni je bilo za preživetje mladičkov zlatovrank odločilnih, saj so v tem obdobju odvisni od količine ujetih žuželk na bližnjih travnikih. V času večdnevnega dežja in nižjih temperatur žuželke, ki jih zlatovranke lovijo na travnikih, niso letale. Zato smo po nasvetu avstrijskih kolegov kupili posodo za mačke in jo predelali v »hranilno korito« z dnom, ki prepušča vodo. V deževnih in oblačnih dneh smo korito postavili blizu gnezdilnice in v njo natresli ličinke mokarjev ter zofobov. Odrasli zlatovranki sta nastavljeno hrano dobro sprejeli. Prvi dan, ko smo korito nastavili, sta starša v treh urah krmljenja mladičkov v gnezdilnico odnesla več kot 90 ličink. V sončnem in jasnem vremenu so ptice lovile v okolici gnezda, najraje na pokošenem travniku z nepospravljeno travo. Na njem pa se niso prehranjevale samo zlatovranke, ampak tudi postovke (*Falco tinnunculus*), kanje (*Buteo buteo*), sive vrane (*Corvus cornix*), srake (*Pica pica*) in grivarja (*Columba palumbus*). Na naše presenečenje se je paru zlatovrank pri krmljenju mladičkov pridružila še tretja zlatovranka. V času trajanja Mladinskega ornitološko raziskovalnega tabora Goričko 2014 je skupina otrok z mentorjem raziskovala prehrano zlatovrank in ugotovila, da je bil v razdalji 500 metrov od aktivnega gnezda najpogostejši plen bramor (79 % plena), preostalo so bile velike kobilice, poljski murni in hrošči. Najraje so lovile z žic daljnovidov in lovilnih prež, nekajkrat tudi z dreves in ograj.

Z namenom spremljanja izvaljenih mladičkov v naslednjih letih smo se odločili, da jih 22. junija obročkamo. Za lažje in preprostejše spremljanje v prihodnje jim je Michael Tiefenbach namestil tri barvne plastične obročke, Dare Fekonja pa enega kovinskega, ki priča o tem, da gre za zlatovranke, izvaljene v Sloveniji.

Uspešno poletelo vseh pet mladičkov

Vseh pet mladih zlatovrank je v začetku julija uspešno poletelo iz gnezdilnice. Na začetku so se zadrževale v kritju sosednjih vrb, pozneje pa tudi na lovilnih prežah in po žicah daljnovidov, kjer so jih še vsaj tri tedne hranili starši. V tem obdobju smo člani Pomurske sekcije DOPPS za člane društva in ostale iz severovzhodne Slovenije organizirali izlet na območje, kjer smo skupaj opazovali zlatovranke, ne da bi jih pri tem motili. Vse ljubitelje zlatovrank smo opozorili, da je v času gnezdenja ptic in hranjenja mladičkov prisotnost ljudi za ptice lahko motišča. Ptice se zaradi njih ne vračajo tako pogosto v gnezdilnico, kar lahko prispeva k manjšemu preživetju mladičkov.

Od konca julija do druge polovice avgusta so se zlatovranke razkropile po širšem območju letošnjega gnezdenja in si iskale potencialna območja za gnezdenje v prihodnjem letu. Po besedah avstrijskih ornitologov se mladiči skoraj stoodstotno vrnejo na območja, kjer so se izvalili. Pogoji za to so primerna mesta za gnezdenje, dovolj hrane in uspešna vrnitev nazaj s prezimovališč v Afriki. Zlatovranka, ki so jo pred leti opremili z geolokatorjem, je iz Avstrije poletela čez balkanske države neposredno prek Sredozemskega morja v Libijo, Saharo, prek Namibije na jug Afrike. Na Goričkem izvaljenim zlatovrankam, ki smo jih še zadnjič opazovali 20. avgusta, zato želimo srečno pot in ponovno snidenje v prihodnje leto.

Iskreno se zahvaljujemo vsem prostovoljcem, ki ste pomagali pri prizadevanjih za ponovno gnezdenje in ohranitev »plavih vran« na Goričkem.